

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum sint diuersæ religiones, uel una tantum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

A QVAESTIO CLXXXVIII.

Super Quaestio. 188. Artic. primum.

De differentia religionum, in octo articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de differentia religionum. Et circa hoc quatuor octo.

Primo, Vtrum sint diuersae religiones, uel una tantum.

Secundo, Vtrum aliqua religio institui possit ad opera uitae actiuae.

Tertio, Vtrum aliqua religio possit ordinari ad militandum.

Quarto, Vtrum possit institui aliqua religio ad predicandum, & huiusmodi opera exercenda.

Quinto, Vtrum possit aliqua religio institui ad studium scientiarum.

Sexto, Vtrum religio quae ordinatur ad uitam contemplatiuam, sit potior ea quae ordinatur ad uitam actiuam.

Septimo, Vtrum habere aliquid in communi diminuat de perfectione religionis.

Octauo, Vtrum religio solitariorum sit preferenda religioni in societate uiuentium.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum sit tantum una religio.

AD PRIMUM sic proceditur.

Vt, quod non sit nisi una tantum religio. In eo, quod totaliter, & perfecte habet diuersitas esse non potest, propter quod non potest esse nisi unum primum summum bonum, ut in 1. habitum esse sicut Gregorius dicit super Ezechiel, cum quod omne quod habet, omne quod uiuit, omne quod sapit, omnipotenti Deo uouerit, holocaustum est, sine quo religio esse non dicitur. ergo uidetur quod religiones non sint multae, sed una tantum.

2. Praeterea. Ea quae in essentialibus conueniunt, non diuersificantur nisi per accidens: sed sine tribus uotis essentialibus religionis non est aliqua religio, ut supra habitum est, ergo uidetur quod ipsae religiones specie non diuersificantur, sed solum per accidens.

3. Praeterea. Status perfectionis conuenit & religiosi & episcopi, ut supra habitum est: sed episcopatus non diuersificatur specie, sed est unus ubicumque fuerit. Unde Hieronymus dicit ad Alexandrum episcopum. Vbi cum fuerit episcopus siue Romae, siue Engubio, siue Constantino poli, siue Rhegio, eiusdem meriti est, eiusdem & sacerdotij, ergo pari ratione una sola est religio.

4. Praeterea. Ab Ecclesia tollendum est omne id, quod confusione in-

Secunda Secunda S. Thomae. N N N 2 lem-

In articulo 1. q. 188. aspicitur in corpore articuli. Quod perfectio charitatis quae est religionis finis, quis principaliter consistat in actu interiori charitatis, quae tamen per exteriores actus charitatis diffunditur, finis religionis diuersificatur non solum penes distinctionem dilectionis Dei, uel proximi, sed etiam penes diuersitatem actuum exteriorum, quibus diligitur proximus, ut sunt diuersa opera misericordiae. Et propterea in litera diuersitas religionum ex parte diuersitatis finis declaratur ex diuersitate operum misericordiae, dum dicitur. Si una ad hospitalitatem, alia ad redimendos captiuos &c. ordinetur. In eodem articulo in responsione ad quartum, dubium occurrit. An sine licentia apostolica sedis institueretur aliquae personae collegialiter uiuentes in communi, iuxta regulas personarum tertij habitus proficantur tria uota. scilicet castitatis, paupertatis, & obedientiae, sint institutio res nouae religionis, & consequenter peccent, ac puniendi sint ut institutores nouae religionis absque licentia apostolica. Et est ratio dubij, quia collegium sic profectiuum est collegium religionis personarum, ac per hoc est ibi aliqua una religio. Quia persona religiosa, est aliquid quae religione religiosa: sed non est ibi aliqua antiqua religio, ut patet, ergo est uel noua religio, ac per hoc eius institutio est institutio nouae religionis. In oppositum est, quia instituites, & seruantes haec sine ulla apostolica licentia, arbitrantur se magni obsequium prestare Deo, & uiri religiosi non igno- rantes, omnique ueneratione digni apparerent. Ad hoc dicitur, quod quia poenae non sunt extendenda, ideo in huiusmodi inhibitionibus, proprietates uidentur seruanda nomina. Et ideo cum appellatione religionis proprie intelligatur status personarum, tria uota io-

In articulo 6. cor. 10.

Q. 6. art. 2. 3. & 4. Item. 20. in ter. med. & seqm.

Q. 186. ar. 6. & 7.

Q. 184. ar. 5. Referatur di. 23. c. Legimus in Epist. ad Hagarum a medio illius incipit, Legimus in Epist. tom. 1. Alias Euzadram.

RESPON. Dicendum, quod sicut Aug. dicit in 3. de doctr. Christ. In omnibus exterioribus rebus non usus rerum, sed libido uentis in culpa est. Ad quam discernendam attendendum est, quod habitus uilis & incultus dupliciter potest considerari. Vno modo, prout est signum quoddam dispositionis, uel status humani: quia ut dicitur Ecclesiast. 19. Amictus hominis annuntiat de eo: & secundum hoc uilitas habitus est quadoque signum tristitia. Unde & homines in tristitia existentes solent uilioribus uestibus uti, sicut e contrario in tempore solemnitatis, & gaudij utuntur cultioribus uestimentis. Unde & poenitentes uilibus uestibus induunt, ut patet long. 3. de rege, qui indutus est sacco: & tertij Regum 21. de Achab, qui operuit cilicio carnem suam. Quae uero est signum contemptus diuitiarum, & mundani fastus. Unde Hieronymus dicit ad Rusticum monachum. Sordes uestium candidae mentis indicia sunt: uilis autem tunica contemptum saeculi probat, ita dumtaxat ne animus tuncat, nec habitus sermotest dissentiat. Et secundum utrumque horum competit religiosus uilitas uestium: quia religio est status poenitentiae, & contemptus mundanae gloriae. Sed quod aliquis uelit hoc alijs significare, contingit propter tria. Vno modo, ad sui humilitationem. Sicut n. ex splendore uestium animus hominis eleuatur, ita ex humilitate uestium humiliatur. Unde de Achab, qui carnem suam cilicio induit, dicit Dominus ad Heliam: Nonne uidisti Achab humiliatum coram me, ut habetur tertij Regum 21. Alio modo, propter exemplum aliorum. Unde super illud Matthei 3. Habebat uestimentum de pilis camelorum &c. dicit gl. Qui poenitentiam praedicat, habitum poenitentiae praetendit. Tertio modo, propter ipsam gloriam, sicut Aug. dicit, quod in ipsis sordibus. luto uis potest esse iactantia. Duobus ergo primis modis laudabile est abiectionis uestibus uti. Tertio uero modo uictiosum est. Alio modo potest considerari habitus uilis & incultus secundum quod procedit ex auaritia, uel negligentia, & sic etiam ad uitium pertinet. AD PRIMUM ergo dicendum, quod uilitas uestium de se non habet speciem mali, immo potius speciem boni, scilicet contemptus mundanae gloriae. Et inde est, quod mali sub uilitate uestium suam malitiam occultat. Unde Aug. dicit in lib. de sermone Domini in monte, quod non ideo debent omnes odisse uestimentum suum, quod plerumque illos se occultant lupi. AD II. dicendum, quod Hieronymus ibi loquitur de uestibus uilibus, quae deferuntur propter humanam gloriam. AD III. dicendum, quod secundum doctrinam Domini, in operibus sanctitatis nihil homines facere debent propter apparentiam, quod praecipue contingit quando aliquis aliquid nouum facit. Unde Chrysostomus dicit super Mat. Orans nihil nouum faciat, quod aspiciant homines, uel clamando, uel peccatis percutiendo, uel manus expandendo, quia. scilicet ipsa nouitate homines reddunt intentos ad considerandum. Nec tamen omnis nouitas intendit ad considerandum reprehensibilis est. Potest enim & bene, & male fieri. Unde Aug. dicit in lib. de serm. Domini in monte, quod qui in professione Christianitatis inuisitato iqualore & sordibus, intentos in se oculos hominum facit, cum illud uoluntate faciat, non necessitate patiat, ceteris eius operibus potest cognosci utrum hoc conceptu superflui cultus, an ambitione aliqua faciat. Maxime autem uidetur hoc non ex ambitione facere religiosi, qui habitum uilem deseruit, quasi signum suae professionis, quae contemptum mundi proficitur.

Iemnia emit eum, & in proposito uota q ab huiusmodi mulierib. sic emittuntur, si u tantum uota simplicia. & non solemnia, ut declarauit est per Bonifacium octauum in sexto de uo o & uoti dempno e, coeque e t ut influentes talia uota mitti ab istis, non sint inflictores noue religionis, nec ista perione amittes talia uota sint pperere, ex non religiois religiosa. Secus aut. est si emittent tria religionis uota de speciali indulg. nia sedis apostolice, ut in multis collegijs Tertianaru fit. Nam talia uota essent solemnia, ita quod dimeret matrimonium post contractum, ut Xistus quartus declarauit. Et per hoc patet solutio ad obiecta. Et si instetur quod licet non fiat per hoc noua religio, si tamen per hoc nouus ordo ac per hoc licet non agatur contra statutum Innocentij extra de relig. dom Ne nimia, agitur tamen contra statutum Gregorij, ca. Religiois, in se to eodem tit. ubi inhietur no solum noua religio, sed etiam nouus ordo: respondeatur, q non proprie hic fit nouus ordo, sed praesentis, & approbato ordinis Tertianarum sup additur simplex uotum castitatis, pauperatis, & obedientiae. Videtur ut. n. potius per hac uota pnci ip se Tertianarum conuentionum ordo, q nouus ordo instituitur. Videtur tamen mihi q non fit landabile haec tria uota simplicia apponere, sed uotum apponere castitatis, sanctu est, quoniam ex his trib uotis simplicibus, laqueos incurant, & in actu non assequuntur, ut religiose propterea fiant, & emergunt eadem quaeriones quodammodo perplexae cora iudicib. aliquibus.

In decre. li. 3. tit. 36. & c. de religiois nomina ca. 9.

q. praec. ar. 3. & q. 186. artic. 7.

Q. 186. art. 7. ad 2.

Super Questionis certae in uocibus maistrana. Ar. 2.

Q. 186. art. 7. ad 2.

N ar. 2. eiusde q. in responsione ad

ducere potest: sed ex diuersitate religionum uidetur quaedam posse confusio induci populo Christiano, ut quaedam Decretalis dicit. ergo uidetur quod non debeant esse diuersae religiones.

SED CONTRA est, quod in Psal. 44. scribitur ad ornatu Reginae pertinere, quod sit circumamicta uagietate.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex supradictis patet, stat religiois est quoddam exercitiu, quo aliquis exercetur ad perfectionem charitatis. Sunt autem diuersa charitatis opera, quib. homo uacare potest: sunt etiam diuersi modi exercitorum: & ideo religiones distingui possunt dupliciter. Vno modo, secundum diuersitatem eorum ad qua ordinantur, sicut uia religio ordinatur ad peregrinos hospitio suscipiendos, & alia ad uisitandos, uel redimendos captiuos. Alio modo potest esse diuersitas religionum secundum diuersitatem exercitoriu, puta, quod in una religione castigatur corpus per abstinentias ciborum, in alia per exercitiu operum manualium, uel per nuditatem, aut per aliquid aliud huiusmodi. Sed quia finis est potissimum in unoquoque, maior est religionum diuersitas quae attenditur secundum diuersos fines, ad quos religiones ordinantur, quam quae attenditur secundum diuersa exercitia.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod hoc est commune in omni religione, quod aliquis totaliter se debet praebere ad seruiedu Deo. Vnde ex hac parte non est diuersitas inter religiones, ut si in una religione aliquis retineat aliquid sibi, & in alia aliud. Est autem diuersitas secundum diuersa, in quibus homo Deo seruire potest, & secundum quod ad hoc homo se potest diuersimode disponere.

AD II. dicendum, quod tria essentialia uota religionis pertinent ad exercitiu religionis, sicut quaedam principalia ad quae omnia alia reducuntur, ut supra dictum est. Ad obseruandum autem unumquodque eorum diuersimode aliquis se disponere potest, puta, ad uotum continentiae seruandum se disponit aliquis per loci solitudinem, per abstinentiam, & per muram societate, & per multa alia huiusmodi. Et secundum hoc patet, quod communitas essentialium uotorum compatitur diuersitatem religionis, tum propter diuersas dispositiones: tum etiam propter diuersos fines, ut ex supradictis patet.

F AD III. dicendum, quod in his quae ad perfectionem pertinent, episcopus se habet per modum agentis, religiosi autem per modum patientis, ut supra dictum est. Agens autem est in naturalibus, quanto est uerius, tanto est magis uniuersa uero quae patiuntur, sunt diuersa. Vnde rationabiliter est unus episcopus his stat, religiones uero diuersae.

AD IIII. dicendum, quod confusio opponitur distinctioni, & ordini. Sic ergo ex multitudine religionu induceretur confusio, si ad idem, & eodem modo diuersae religiones essent abique necessitate & utilitate. Vnde ut hoc non fiat, salubriter institutum est, ne noua religio, nisi auctoritate summi Pontificis instituat.

ARTICVLVS II.

Vtrum aliqua religio institui debeat ad opera uita actiua.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod nulla religio institui debeat ad opera uita actiua, enim religio pertinet ad perfectionem, supradictis patet: sed perfectio religiois fit in contemplatione diuini luminis. 6. cap. 1. Eccl. Hierarchia, quod uita Dei puro seruitio, & famulatu, & singulari uita uiuente eos in contemplationibus, id est, contemplatione mem unitatem, & amabilem. Deo potest uideri, quod nulla religio institui debeat ad opera uita actiua.

2. Praet. Idem iudicium uidetur esse de canonicis regularibus, ut habetur in 2. 2. q. 186. artic. 1. Et de statu monachorum. Ex parte: & de statu monachorum. Dei timorem: dicitur enim quod monachorum consortio non paratur perfectio, sed contemplatio. Vnde Hier. dicitur in 2. 2. q. 186. artic. 1. Praet. Vita actiua ad praesens spectat, sed omnes religiosi seculum deserere debent, Greg. dicit super Ezechielum. Qui deserit, & agit bona, quae ualeat quodammodo, quod nulla religio possit ordinari ad opera uita actiua.

SED CONTRA est, quod dicitur in 2. 2. q. 186. artic. 1. munda, & immaculata opud Deum est, uisitare pupillos & uicuos in terris, sed hoc pertinet ad uita actiua, & ideo religio potest ordinari ad opera uita actiua.

RESPON. Dicendum, quod si uita actiua religionis status ordinatur ad perfectionem, q se extendit ad dilectionem Dei, & dilectionem aut Dei directio pertinet ad uita, quae soli Deo uacare debet.